

KULTUR FÖR

LIVET

Nyhetsbrev November 2024

Innehåll:

- Landshövding Anders Thornberg sid 1-2
- Charlotte "Challe" Libäck, kulturproducent och Ann-Sofi Hallenberg/Löfqvist, aktivitetsledare sid 3
- Rotundan i Varberg sid 4
- Kulturutvecklare Lars Lidström Classon sid 4-5
- Ranagårds äldreboende sid 6
- Emelie Olofsson, utvecklare av kultur och hälsa för äldre sid 7
- Minneshäfte kopplat till musikteater sid 8

I våra nyhetsbrev

kan du läsa om alla de insatser som görs i Halland av Hallands Bildningsförbund och Region Halland, tillsammans med Hallands kommuner och en mängd kulturaktörer när det gäller kultur i äldreomsorgen och föreningslivet.

Nyhetsbrevet går ut till personal, beslutsfattare, politiker, föreningsliv och andra intresserade av området.

Kultur är en av grundbultarna i ett demokratiskt samhälle

Landshövding Anders Thornberg

Det är viktigt att kultur är tillgängligt för alla, sa landshövding Anders Thornberg på Hallands konstmuseum under en föreläsning i augusti. I Halland har vi en unik modell för att arbeta med detta för våra seniorer och kanske skulle landshövdingen vara intresserad av att samtala mer om detta. Han tackade ja och Hallands bildningsförbunds Emelie Olofsson fick en timme med Anders Thornberg som kom att handla både om hans eget stora kulturintresse och hur viktig kulturen är, inte minst för våra seniorer.

Jag känner igen en hel del av dessa, säger Anders som direkt börjar bläddra i vår kulturkatalog och nämner personer han träffat i olika sammanhang. Vet du att Per Gessle åkte runt och spelade på äldreboenden i Halmstad? Vi gick i parallellklass på 70-talet. Han och en kompis till mig, Peter Nilsson, fick sommarjobb på kommunen och åkte runt och spelade Taube och sådant, berättar Anders.

Vad har du själv för relation till kultur?

Jag har själv spelat musik när jag var yngre och har en bror som är jazzmusiker. Jag är mycket intresserad av konst, har drivit konstföreningar och arbetat för att tillgängliggöra konst för säkerhetspolisen. Kultur är viktigt. Jag åker gärna på loppisrunda i Halland. Det är ett väldigt bra sätt att lära känna en bygd och människorna som bor där.

Kultur ska ju ibland ”vara så fint”, men jag tycker inte att det behöver vara så. Jag går gärna på både nyårsrevyn i Falkenberg, Halmstads symfoniorkester, brorsans jazz och stand-up. Det händer ju väldigt mycket i Halland. Det finns en del som rynkar på näsan åt dansbandsmusik, men om det sitter 30 personer på ett äldreboende som gillar det, då är det väl det man ska spela. Det ska ju inte någon annan sitta och bestämma.

Vad är kultur för dig?

Kultur kan vara konst, musik, teater, att gå en stadsvandring, se hur folk lever, spela boule eller greja med båtar. Det är helt avgörande för mig att ha kultur i en demokrati. Det handlar ju om mångfald, en identitet. Att man lär sig att uttrycka sig. Att man får säga vad man tycker är också kultur för mig.

I en samhällsdebatt om normer och värderingar kan man få fram något man kanske inte vågar eller vill säga något till någon genom att spela teater, måla, skriva eller sjunga om det i stället. Man utvecklar sitt språk och sin varseblivning. Man får också uppleva saker som man själv inte kan eller vill utöva och man lär sig uttrycka sig.

Jag tror också att man får förståelse för andra perspektiv om man utövar kultur. Jag håller ju inte med om allt och ibland tycker jag att en del konstnärer provocerar för mycket, men bara det att man får provocera tycker jag är bra.

Jag har ju varit chef för säkerhetspolisen i 6 år, rikspolischef lika länge och vet att alla poliser kämpar för att skydda demokratin och att människor ska få uttrycka vad dom vill. Den dagen staten börjar bestämma vad man får säga, då är man på ett sluttande plan. I många länder med förtryck är ju kultur ett sätt att säga ifrån utan att makten kan komma åt dig.

När det gäller kultur är det ofta en utmaning med finansieringen. Det behöver finnas en

Landshövding Anders Thornberg och kulturutvecklare Emelie Olofsson

budget för att tillgängliggöra kultur och en balans när det gäller vad som läggs på strategisk nivå och vad som går ner i verksamheterna. Hur ser du på det?

Så mycket som möjligt av budgeten för kultur ska ju ner i verksamheterna. Det är viktigt att ungdomar också får utöva kultur och att det är brottsförebyggande. Det finns många ekonomiska vinster med att tillgängliggöra kultur för yngre och det går säkert att mäta på liknande sätt när det gäller äldre.

Jag tycker att det är en av grundbultarna i ett demokratiskt samhälle att man får ta del av kultur, att alla får göra det eller i alla fall möjlighet att göra det. Att det finns ett utbud för alla. Att få spela instrument är ju något som man ofta sparar in på också men det är ju något man har med sig hela livet.

Vad händer om man inte har tillgång till kultur?

Jag tror man blir lite inlåst. Man måste få intryck. Man måste få höra andra människors åsikter. Det är klart att man kan ha ett rikt liv ändå, men man måste ha människor att diskutera med. Om man sitter på ett äldreboende kanske man inte kan få kontakt med alla. Alla kanske inte är så pigga, en del kanske har demens eller ålderssvaghet. Då kanske man behöver lite starka intryck för man blir ju utarmad till själen om man inte får utmaningar. När man är yngre kan man ju söka sig till det själv.

Jag hade inte stått ut som rikspolischef om jag inte hade haft kulturen. Jag var med om hemska saker. Fattade beslut som ibland var livsavgörande och var chef för 39 000 personer. Ibland när jag kom hem och det hade varit en förfärlig dag satte jag på musik eller försökte titta på en film. Sedan mådde jag bättre efteråt. Man behöver ju också få balans i livet och drömma sig bort lite.

Subventionerna möjliggör för väldigt mycket kultur

Sedan många år tillbaka har hemvårdsförvaltningen genom Charlotte "Challe" Libäck, kulturproducent och Ann-Sofi Hallenberg/Löfqvist, aktivitetsledare ett nära samarbete om kultur för äldre. De är Halmstads representanter i REKO-gruppen, bokar turnéer på alla boenden och mötesplatser, har fokusgrupper för att lyssna in behov och önskemål och genomför även egna pilotprojekt. Just nu är de i full färd med att producera egna VR-filmer och anpassade konstvandringar i pappersform och digitalt.

Vad är framgångsfaktorerna för ert arbete? Att vi har tid i våra tjänster att arbeta tillsammans och god kontakt med konceptansvariga, aktivitetsansvariga, chefer och nämnd. Att vår lokala överenskommelse är ett levande dokument och att vi har ett stort nätverk. Subventionerna och arbetet tillsammans möjliggör för så mycket kultur!

Vad ser ni för utmaningar framåt?

En åldrande befolkning, fler boenden och mötesplatser, ökade kostnader men inga ökade medel. Det kommer bli mindre kultur till målgruppen och man kommer behöva tumma på kvalitén på det som bokas. Vi försöker hitta samarbetsformer som inte kostar men där det kan finnas andra vinster. Vi samverkar med Sturegymnasiet och deras teaterlever som läser dramapedagogik. Eleverna har haft dramagrupper med äldre från ett servicehus och det har varit mycket uppskattat åt båda håll. Vi vill jobba mer med generationsöverskridande kulturprojekt, berättar Challe. Det finns ett stort värde och utbyte när en yngre generation och en äldre generation får mötas.

Vad mer önskar er målgrupp?

Mer eget skapande och modern musik som Elvis och annan 60/70-tals musik. Något de känner igen från sin ungdomstid, som kan väcka minnen till liv. Nyfikenhet för nya saker finns också och seniorgraffitin är ett sådant exempel som var mycket

Ann-Sofi Hallenberg/Löfqvist
aktivitetsledare

Charlotte "Challe" Libäck,
kulturproducent

uppskattat, berättar Ann-Sofi.

Vår uppgift blir att ta vara på de önskemål och behov som spelas in och sedan hitta kultur-akter som kan passa. Vi försöker eftersträva att hålla en konstnärlig kvalitet i det kulturutbud som vi bokar. De som anlitas ska var kunniga på sitt hantverk, men de måste även kunna möta och samtala med både målgruppen och personal. Dessutom måste de kunna anpassa sig till de fysiska förutsättningar som finns ute på boendena och mötesplatserna.

Hur har arbetet med överenskommelsen förändrats efter överenskommelsen om regional samverkan gällande kultur för äldre?

Från början fanns ingen samverkan mellan hemvårdsförvaltningen och kulturförvaltningen, det var godtycke och tillfälligheter som styrde. Efter den regionala och den lokala överenskommelsen tecknats så upprättades ett mer strukturerat samarbete där en från varje förvaltning fick uppdraget att arbeta med kultur för äldre. Öronmärkta medel tillfördes även till verksamheten. Under årens lopp har dock samarbetet förfinats och utvecklats.

Till en början så var inte subventionerna jämnt fördelade utan bokades fort upp. Det var inte alls den rättvisa fördelning som finns i dag när vi sköter bokningarna. Dessutom hade vi inte ansvar för boenden och konceptansvariga fanns inte, fortsätter Ann-Sofi.

Kultur för äldre har verkligen skapat ett fint och fungerande samarbete våra förvaltningar emellan!

Musiken, dansen, salen och gemenskapen är viktigt i Rotundan.

Sommardans i Rotundan väcker minnen

*”Vad roligt att vi kom hit!”, utbrister en dam till en i personalen!
”Ja, du ville ju först inte gå men jag trodde ändå att du skulle uppskatta det när du väl kom hit”, svarar personalen.*

En varm dag på rotundan är det lätt att drömma sig tillbaka till. Vi befinner oss i Varberg i slutet av augusti då den årliga dansen arrangeras av Marie Sandberg, aktivitetssamordnare på arbetscentrum tillsammans med Lena Naenefeldt, koordinator på Aktiv senior och hennes kolleger på kulturförvaltningen. Lena hälsar välkommen och säljer lotter tillsammans med volontärer på aktiv senior. PS café från arbetscentrum säljer fika. Solen lyser varm på den nyrenoverade rotundan och bandet ”Leende blommiga grabbar” spelar på scen. I publiken och på dansgolvet finns cirka 100 inbjudna gäster från särskilda boenden runtom kommunen.

Marie Sandberg, aktivitetssamordnare på arbetscentrum

Musiken och lokalen väcker minnen: Det var här jag mötte min man, säger en dam vid ett av borden. Jag träffade honom i en trappa och han frågade mig om jag skulle gå på dansen på kvällen. JA svarade jag. Då väntar jag på dig utanför sa han. Det var många år sedan, säger kvinnan med ett stort leende.

Mina föräldrar möttes på samma dansbana några år senare säger en annan dam och en tredje kvinna sjunger med till musiken och berättar sedan att hon jobbade på en syfabrik utanför staden där bordsgrannen visar sig vara uppväxt. Det blir uppenbart att dessa möten skapar en närhet och samvaro bland människorna på bara några minuter, där musiken och dansen spelar en avgörande roll. Det är detta vi vill ha, säger en kvinna som arbetar på ett av boendena. Musiken är det som gäller, och inte alltid den ”gamla, gamla” utan precis så här!

Mycket hänger på personalen, säger Marie Sandberg och Lena Naenefeldt. Att dom arbetar för en sådan här dag och får med sig de boende. Min bordsgranne berättar om hur hon peppar sina seniorer att komma fast de inte alltid är på humör eller känner att de orkar. Det var verkligen roligt det här, utbrister damen bredvid henne som först inte ville komma hit.

För kulturutvecklaren i Hylte handlar kultur om människor och möten

Lars Lidström Classon har en gedigen bakgrund inom kulturen. I augusti 2023 tog han över rollen som Hylte kommuns kulturuvecklare .

Den 15-17 november bjöds det in till Kulturfest på Kulturhuset Forum. Ett mycket lyckat och välbesökt arrangemang för alla åldrar.

Vad spännande med Kulturfest, Vad har ni för syfte med en sådan helg?

Syftet är att ge kulturen till de som äger den, nämligen invånarna. Vi vill visa att det kan ske saker med hög kvalitet på "hemmaplan". Samtidigt blir det en chans för oss i Kultur & Biblioteksenheten att presentera våra verksamheter.

Fanns det något för alla åldrar under kulturfesten?

Ja, vi har verkligen lagt krut på att det ska finnas något för alla åldrar och förhoppningsvis alla smaker. Vi har många föreställningar för barn i olika åldrar och har även satsat på de äldre genom att lägga med författarbesök av Björn Hellberg och vi bjuder på fika.

Lars Lidström Classon, kulturutvecklare i Hylte kommun och tillsammans med Mona Adolfsson Hyltes representanter i REKO-gruppen.

Hur ser kulturutbudet ut för äldre i Hylte?

Vi har dels en kreativ avdelning inom omsorgen som är duktiga på att boka föreställningar till våra boenden runt om i kommunen. Sen har vi även samarbete med föreningar för seniorer för att nå även den gruppen.

Vad är kultur för dig?

Kultur för mig är människor och möten. Jag tror inte på att värdera vissa saker som mer eller mindre kultur. Att det bara skulle vara kopplat till ett sceniskt framträdande eller en konstnärlig utställning tror jag är farligt. Det är det som skapas i samband med det. Att människor möts. Vilket blir allt viktigare i en digital värld.

Tror du att kultur kan vara ett verktyg för hälsa och livskvalitet?

Tveklöst. Ett samhälle utan skulle garanterat öka den psykisk ohälsan. Kulturen är både bildande och helande. Dessvärre är det omätbart i ett samhälle som bygger på statistik. Det gör att vi alltid kommer att få slåss för kulturens värde.

Varför är det viktigt att kultur är tillgängligt för alla människor?

Det är en del i att stärka kulturens värde. Vi som arbetar med det har som uppgift att tillgängliggöra det för så många som möjligt för att på så vis stärka kulturens roll i samhället. Det är min bestämda uppfattning.

Du är ny i REKO-gruppen. Kan du se fördelar med samverkan mellan kulturen och omsorgen kommunalt och regionalt för att tillgängliggöra kultur för äldre?

Jag skulle säga att det är helt nödvändigt. Vi kämpar hela tiden mot ekonomin. Därför behöver vi samverka för att finna så bra lösningar som möjligt för hela kommunen.

Vad är drömscenariot när det gäller kultur i Hylte om 5-10 år?

Att kulturen är en bidragande faktor till att Hylte växer sig starkare. Att kulturen kan vara med och förebygga och fånga upp människor som tränger hjälp.

Kultur stimulerar sinnen i Ranagård

Kirsi Koste och Sofie Klarker/Wester
på Ranagårds äldreboende

Rummet doftar lavendel, behaglig avslappningsmusik hörs och mitt i rummet står några ljus. Ett tiotal seniorer sitter i en cirkel och får sina händer masserade i väldoftande olja.

Vi befinner oss på Ranagårds äldreboende som är ett av kommunens konceptboende. Detta boende har inriktning konst och konceptansvarige Kirsi Koste leder veckans sittgyoga. Medverkar gör även enhetschef Sofie Klarker/Wester. När passet avslutats och det är dags att gå ut råder en lugn och härlig stämning i rummet.

En av deltagarna klappar mig på armen och säger, du ska veta att vi har det bra här. Vi kunde inte haft det bättre! Hallands bildningsförbunds Emelie är på plats och lyssnar in hur arbetet på Slottsparkens äldreboende (som under renoveringen nu huserar på Ranagården) har växt fram.

När personalen hjälper deltagarna i yogaklassen tillbaka till sina rum ser jag att det sitter en kvinna längst in i rummet vid ett bord fyllt med konstnärsmaterial. Hon målar den vackraste konst från en bild som är tagen vid en cykeltur dom gjort i närområdet. Har du målat hela livet? frågar jag henne. Nej, jag började här svarar hon. Mitt namn står där nere säger Gerd stolt och pekar längst ner i hörnet på tavlan.

Kirsi och Sofie är tillbaka och berättar att en konstinriktning levde vidare efter den mycket lyckade sats-

ningen "Kultur för livet" där "Måla för livet" var en del. Kirsi fick tjänsten som konceptansvarig där hon i 80 procent av sin tjänst ansvarar för konst- och kulturaktiviteter på boendet. Det första konceptboendet på Slottsparken startade upp sitt koncept "Konst och Kultur 2016" tillsammans med Sofieberg som startade sitt koncept "Musik".

Nu finns konceptboenden i hela Halmstad. Förutom sina särskilda inriktningar arbetar alla med sittgympa, spel, pyssel, cykelutflykter, utevistelse med promenader, måleri, musik och olika kulturevenemang. Det är bara fantasin sätter gränser, lägger Kirsi till.

Det skulle inte vara möjligt att arbeta på detta sätt utan konceptansvariga, fastslår Sofie som är en av två enhetschefer boendet. Du har kulturen i dig Kirsi fortsätter hon och att arbeta på det här sättet kräver både kreativitet, driv och mycket tid och planering. Dessutom behöver det vara en person som driver detta framåt och inspirerar både boenden och kollegor. Det är så uppskattat. Vi kan verkligen se positiva effekter av att jobba så här. Kulturen skapar lugn och fokus, stimulerar alla sinnen, väcker minnen och skapar kravlösa sammanhang att vara tillsammans. Oron minskar och troligtvis även medicineringen.

"Måla för livet" är en lyckad satsning.

Är det något ni saknar i kulturutbudet?

Dans! utbrister Sandra och blir glad över nyheten om dansklasserna som redan nu går att via Hbf:s hemsida. Kirsi önskar att de som kan skulle få åka ut på teaterföreställning. Kanske kunde kommunens boenden få guld biljetter några till genrep? Det är mycket uppskattat när föreställningar kommer hit. För många är det svårt att ta sig i väg men om några kunde erbjudas detta så skulle detta vara väldigt uppskattat.

Arbetet med kultur för äldre i kommunerna är viktigt

Hej Emelie Olofsson! I snart ett år har du på uppdrag av Region Halland jobbat som utvecklare av kultur och hälsa med fokus på seniorer. Du har en bakgrund inom ett helt annat område?

Min bakgrund är som klassisk flöjtist och pedagog inom kulturskolan, men sen har jag också jobbat som utvecklare och samverkat med elevhälsan för kultur och hälsa för barn och unga.

Är det verkligen så att människor mår bättre med kultur?

Absolut! Kultur som berör vår målgrupp bidrar till att dessa människor mår bättre. Jag har varit ute i kommunerna mycket under året. Besökt boenden, tittat på kultur från utbudet och lyssnat in hur det tagits emot. Lärt känna mina REKO-representanter (samverkanspersoner från kultur- och socialförvaltningar i kommunerna) och träffat artister och nyckelpersoner som på något sätt är berörda av arbetet med kultur för äldre i Halland.

REKO-kollegorna och deras arbete med kultur för äldre i kommunerna är otroligt viktigt. Vi möjliggör för en jämn fördelning av kultur med både hög kvalitet och lämplighet, där utbudet är anpassat för vår målgrupp. Varje kommun har sina förutsättningar och sätt att ta sig an arbetet.

Jag är så glad att vi har så bra samarbete över förvaltningsgränser! Att direkt veta vem som är ansvarig i varje kommun och att vi har god kontakt är en förutsättning för arbetet. Vi lär av varandra, inspirerar, stöttar och utvecklar tillsammans. Vår samverkan, kopplat till överenskommelsen om regional samverkan gällande kultur för äldre, är något unikt för Halland!

Hur kan det visa sig att folk blir friskare av kultur?

Det finns ju väldigt mycket forskning och i år har folkhälsomyndigheten sammanställt en litteraturöversikt om kulturens betydelse för hälsan. Livskvalitén höjs hos många genom kulturupplevelser och eget skapande. Kultur kan fungera som minnesväckare och förkorta tiden för rehabilitering. Något att se fram emot och ett sammanhang att vara tillsammans är också stora vinster.

Emelie Olofsson

Har i snart ett år jobbat på uppdrag av Region Halland som utvecklare av kultur och hälsa med fokus på äldre människor.

Det sägs ju att vi är som mest nyttiga som nya på jobbet, då undrar vi om du tycker att det saknas något i det befintliga kulturutbudet inom vård och äldreomsorg?

Jag är väldigt stolt över vårt utbud och ser fram emot att presentera ett flertal nya akter i 2025 års katalog. Jag vill möjliggöra för mer skapande och vi kan faktiskt redan nu erbjuda ”Dans för alla” som grundar sig i metoden Dans för parkinsonssamt ”Jazzdans för seniorer.”

Vi går ju mot en vårdssituation där allt fler blir äldre. Kommer ”Kultur och hälsa för seniorer” finnas om tio år?

Jag hoppas att vi tillsammans kan se vilken enorm betydelse kulturen har för våra liv. Att det är en mänsklig rättighet att få vara del av ett aktivt kulturliv. Vi behöver fortsätta se hela människan och att kultur är en viktig del i möten, upplevelser, hur vi bearbetar saker i livet och uttrycker oss själva. Jag vill att vi ska fortsätta jobba tillsammans med de strukturer vi har idag, i samverkan regionalt och kommunalt, där alla faktiskt känner sig delaktiga och är med och utvecklar.

Intervjun är gjord av Kerstin Hultin, redaktör för tidningen I Halland och hembygdskonsulent på Hallands Bildningsförbund.

Vinster med att möjliggöra kultur i vardagen på boenden

Karin Rydén håller inspirationsträff med ansvarig personal och chef på mötesplatserna i Halmstads kommun. Medverkar gör även artisterna Henrik och Alexandra Murdoch.

”Tack för att ni hjälper mig komma ihåg!”

Detta utbrast en herre från Falkenberg som reagerade efter en av våra föreställningar, berättar Karin Rydén. Hon har både varit delaktig i arbetet med flera för målgruppen specialskrivna föreställningarna som bildningsförbundet genom Martin Odd producerat och var tidigare medlem i REKO-gruppen som samordnande funktion för kultur för seniorer i Falkenberg.

För att främja vardagskultur och förlänga upplevelsen av en föreställning har Karin i samverkan med Hallands bildningsförbund tagit fram ett minnehäfte med bilder och text kopplat till musikteatern ”Killen som ramlade ner från himlen”.

Med ett häfte som finns tillgängligt både digitalt och i fysisk form kan materialet användas både som samtalsstartare, minnesväckare och i viss mån även ge en bild av tiden då föreställningen

Minnehäftet kopplat till musikteatern ”Killen som ramlade ner från himlen”.

utspelar sig. Häftet tillgängliggörs genom REKO-gruppens representanter i samtliga kommuner till både mötesplatser och boenden.

Vinsterna med att möjliggöra kultur i vardagen på boenden är tydliga och vi erbjuder därför även en inspirationsträff för personal på boenden och mötesplatser.

I september genomfördes en sådan träff på Alla hjärtans hus i Halmstad. Många goda exempel på hur man kan använda kultur som både minnesväckare och inspiration i arbetet lyftes. Det var även ett värdefullt tillfälle för återkoppling kring vår fina kulturkatalog och utvecklingen framåt. Dessutom bjöds vi på en lysande kortversion av ”Killen som ramlade ner från himlen”, en för målgruppen specialskrivnen musikteater (manus och regi av Martin Odd) med Alexandra och Henrik Murdoch i rollerna. Denna föreställning har gjort stor succé under året som gått och med häftet och tillhörande låtlista hoppas vi att denna upplevelse får leva kvar långt efter att applåderna ebbat ut.

Kontaktperson för innehållet i nyhetsbrevet:

Emelie Olofsson, Hallands Bildningsförbund

Mejl: emelie@hbf.se

Digital bearbetning: Kent Nilsson

Hemsida för kulturutbudet: www.kulturutbud.hbf.se

Facebooksida: Kultur för livet

**Hallands
bildningsförbund**